

Drazí bratři a sestry,

držíte v rukou další sborník přednášek cyklu „Studia aktuálních otázek zasvěceného života“. Týká se tentokrát otázek pastoračních: zasvěcený život a místní církve. Jako osoby zasvěcené nežijeme své zasvěcení ve vzduchoprázdnu, ale v konkrétní místní církvi. Pokud jde o zasvěcený život jako takový, tady co do „života a řízení“, tam každému institutu zasvěceného života, i toho, který je diecézního práva, je církvi přiznána tzv. „spravedlivá samostatnost“. To znamená, že pokud jde o „řízení a kázeň institutu“, to je naprosto v pravomoci představených institutu, podle příslušných Konstitucí. Ovšem pokud jde o „vykonávání vnějšího apoštolátu“ tam zasvěcené osoby, kromě vlastních představených, podléhají také „moci biskupů“, a to zvláště ve věcech, které se týkají „pěče o duše, veřejných bohoslužeb a jiné apoštolátní činnosti“.

Ve své první přednášce prof. Montan mapuje vývoj vztahů mezi zasvěceným životem a místní církvi od druhého vatikánského koncilu až podnes, při čemž vychází z nového pojetí jak biskupské služby, tak místní církve, a to ve všech oblastech: historické, teologické, liturgické, právní i pastorační, kdy místní církve se stala jedním ze základních rysů nové tváře církve. Tyto koncepty byly pak dále rozvíjeny v dalších dokumentech církve jako je posynodální exhortace Jana Pavla II. „*Pastores gregis*“ a *Direktář pro pastorační službu biskupů* „*Apostolorum successores*“. Svým vývojem prošla od Koncilu rovněž teologie zasvěceného života, a to právě díky impulsům, vzešlým z druhého vatikánského koncilu, kterou pak bezesporu rozvinula posynodální exhortace Jana Pavla II. *Vita consecrata*.

Druhý vatikánský koncil nevypracoval žádné systematické pojednání o vztahu mezi zasvěceným životem a místní církvi. Odhlédneme-li od dekretu o pastýřské službě biskupů *Christus Dominus*, který se snaží vymezit oprávněnou rovnováhu mezi pravomocemi biskupů a řeholníků a mezi jejich apoštolským působením, v ostatních dokumentech nacházíme různé obecné směrnice a zásady pro obnovu, jako jsou směrnice pro vzájemné vztahy mezi biskupy a řeholníky *Mutuae relationes* z roku 1978. Ty se ale zdají být dnes už málo aktuální, proto bylo rozhodnuto o vypracování nového dokumentu o vzájemných vztazích biskupů a zasvěcených osob. Podle posledních informací se na něm intenzivně pracuje, a tak věřme, že bude brzy k dispozici. Mohl by tak jistě pomoci posunout tyto vztahy mezi zasvěceným životem a místní církvi na jinou úroveň.

V druhé přednášce pak P. Montan řeší úlohu biskupa vzhledem k zasvěcenému životu v diecézi z praktického hlediska, vycházejíce z kán. 678, jako vůdčí principu pro život zasvěcených osob v místní církvi:

P. José Araña ve své první přednášce se zamýšlí nad apoštolátem institutů zasvěceného života, nakolik je podřízen biskupovi a nakolik řeholnímu představenému. Vychází ze dvou premis, jednak že se nesmí zapomínat, že apoštolát řeholních institutů se včleňuje do obecného kontextu činností přispívajících k budování církve. Řeholníci přece sdílejí s diecézním biskupem tentýž záměr, totiž přinášet evangelium všem, kdo jsou přítomni na území diecéze. Nemají tedy v této věci žádné jiné ani konkurenční zájmy. A dále pak, že v součinnosti s tímto společným cílem má diecézní biskup zásadní úkol hájit *společenství* (comunio) tím, že napomáhá rozvoji různých

forem apoštolátu v diecézi a staví se tak proti nebezpečím, spočívajícím v konkurenčním chápání apoštolátu nebo v přisuzování si určitého monopolu na apoštolské působení.

Následně se pak P. Araña zabývá konkrétními formami apoštolátu institutů zasvěceného života, což jsou jednak díla institutů, kterými tyto slouží místní církvi, a pak díla diecézní, které biskup institutům může svěřit. Řeší také, jaké jsou vzhledem k těm příslušným dílům, pravomoci diecézního biskupa a jaké představeného institutu, i když vždy je nutné, aby obě strany své pravomoci uplatňovaly spíše v atmosféře vzájemného dialogu a „spořádané spolupráce“ než konfrontace, a u vědomí toho, že ten kdo apoštolátní činnost vede a koordinuje je diecézní biskup.

V další přednášce P. José Araña se zaměřuje na vztah mezi zasvěcenými osobami a laiky v řeholním životě, a v důsledku toho na spolupráci mezi zasvěcenými osobami a laiky na apoštolátu. Je totiž stále více laiků, kteří chtějí nejen participovat na spiritualitě institutů zasvěceného života, ale i na jejich vnějším apoštolátu. Instituty mohou za tímto účelem zakládat sdružení věřících, ale je třeba, aby laikům, participujících takto na životě institutu, *věnovali zvláštní péči, aby tato sdružení byla proniknuta opravdovým duchem řeholní rodiny* (kán. 677 § 2). Tato sdružení, zřízená příslušnou autoritou řeholního institutu, jsou příkladem vlastního díla institutu, a tudíž nedílnou součástí apoštolátu, který představuje účel, pro který sám institut vznikl. Proto ke zřízení takového sdružení instituty potřebují souhlas místního diecézního biskupa, ovšem pokud biskup dal souhlas ke zřízení domu řeholního institutu, je tento souhlas implicitně obsažen v tomto dovolení a institut o něj nemusí zvlášť žádat.

Poslední přednáška sestry Michaely Pitterové, FMA, ač se to nemusí zdát, má také vztah k tématu apoštolátu institutů. V poslední době se totiž zcela změnila situace institutů, pokud jde o vykonávání apoštolátu. Dříve většinu apoštolátu členové institutu konali ve vlastních dílech institutu, kdy nejen pracovaly, ale i žili. Dnes se situace radikálně změnila. Většina členů apoštolát nevykonává „doma“, ale vychází za ním mimo zdi řeholního domu. A pokud i členové institutu konají dílo apoštolátu ve vlastním domě, pak tomu většinou je tak, že se na něm nepodílí celá komunita, jako dřív, ale spíše jednotliví členové, kteří musí spolupracovat s laiky, kteří jsou zaměstnanci díla institutu (školy, nemocnice, atd.). Toto všechno přináší nemalé problémy, pokud jde o bratrský život ve společenství. Setra Michaela se na tuto skutečnost snaží podívat prismatem dokumentu Kongregace pro instituty zasvěceného života a společností apoštolského života právě s názvem „Bratrský život ve společenství“, který sice pochází z roku 1994, ale je stále platný, a je pokládán za jeden z nejlepších dokumentů týkajících se zasvěceného života. Jeho smyslem bylo podpořit úsilí mnoha zasvěcených osob pro zlepšení kvality jejich bratrského života.

V dnešním světě, v němž se rozmáhají nejrůznější formy individualismu, je tento úkol skutečně prorocký. Nástroje, které mohou pomáhat vytvářet opravdové bratrské společenství, jsou nejméně dva: formace a projekty.

Ve formaci je potřeba zdůrazňovat specifické rysy řeholního života: zasvěcení v církvi a pro církvev, komunitní život, povinnost veřejného svědectví a závazky, které z toho vyplývají. U apoštolských institutů je také nutné upozorňovat na to, že prvním apoštolátem všech řeholníků je svědectví zasvěceného života.

Pokud jde o komunitní a apoštolátní projekty, tyto jsou pak nástroji, které pomáhají převádět tyto prvky do praktického života, nástroje, které mohou reagovat na konkrétní situace a hledat nejvhodnější řešení. Velmi důležitá je fáze jejich vytváření, protože se může stát okamžikem trvalé formace, posilování sounáležitostí s komunitou, příležitostí vyjasnit situace, které komunita prožívá a objevovat nové způsoby, jak naplňovat poslání.

S přáním, aby myšlenky nabídnuté přednášejícími tohoto dne Studia, nám byly inspirací a pomocí, jak v rozvíjení našich vztahů k místní církvi a k těm, kdo ji vedou, tak i našich vzájemných vztahů v našich komunitách, u vědomí, že svědectví našeho zasvěceného života je *první a nejvyšší formou našeho apoštolátu* (kán. 673).

Ať vám v tom Pán žehná,

P. Josef Jančář, O.Carm.
víceprezident Akademie kanonického práva v Brně
a biskupský delegát pro zasvěcený život v brněnské diecézi

V Brně, 10. května 2018
o slavnosti Nanebevstoupení Páně